

10/7/2023

כ"א בתמוז ה'תשפ"ג

לכבוד,
ח"כ ישראל אייכלר,
יו"ר ועדת העבודה והרווחה

שלום רב,

הנדון: נייר עמדה בנוגע לפגיעה בשכרם של עובדים ועובדות בישראל

1. לקראת דיון בנושא "עושי קופאים וקופאיות על ידי רשתות גדולות", שעתיד להתקיים בוועדת העבודה והרווחה ביום 11/7/2023, הרינו להגיש נייר עמדה בנושא קידום אכיפת חוקי המגן על ידי מינהל ההסדרה והאכיפה (להלן: "המינהל").
  2. קופאים וקופאיות מועסקים פעמים רבות במשמרות, בשכר שעותי, ובהיקף שכר נמוך. מדובר בעובדים ועובדות שנעדרים כוח מיקוח ממשי ואשר מועסקים בתבניות העסקה פוגעניות.
  3. חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 קובע בסעיף 25(א) במפורש שניתן לנכות משכרו של עובד רק **חוב קצוב ומוכח או בלתי שנוי במחלוקת**. הפסיקה קבעה במפורש שאין לנכות "חוסרים" או "נוזקים" משכרו של עובד ללא הסכמה מפורטת של אותו עובד לניכוי – מראש, בכתב וכולל הסכום המנוכה – מעבר לכך שלא ניתן לראות בכל מצב של חוסר בקופה "חוב" של עובד.
  4. חרף האמור, לאור הפער המשמעותי ביחסי הכוחות במרבית מקומות העבודה בין בעל מקום העבודה ובין העובד הפשוט, מגיעות אלינו בקו לעובד פניות מקופאים וקופאיות אשר מעסיקים מנכים בפועל "חוסרים" מהקופה משכרם של העובדים מבלי לבקש את הסכמתם על פי דין.
  5. למעשה, מהמקרים שמגיעים אלינו בקו לעובד עולה שפעמים רבות המעסיקים אשר פוגעים בשכר של העובדים בניכויים אסורים – **בין אם מדובר ברשתות שיווק גדולות, קטנות, תחנות דלק, חנויות בגדים או מקומות עבודה אחרים** – פוגעים בשכרם של העובדים גם בדרכים נוספות כמו אי הפקדה לפנסיה, אי תשלום חופשה שנתית או אי תשלום בעבור דמי חגים.
  6. לאור הפרקטיקה הנוהגת בשטח, ובשל ניכוי "חוסרים" בפועל משכרם של עובדים ועובדות באופן חודשי, בניגוד לדין, על משרד העבודה לנקוט בצעדים לאלתר כדי למנוע את המשך הפגיעה על ידי מעסיקים:
- **להבהיר שגביית כספים בשל "חוסרים" בקופה הינה אסורה באופן חד משמעי, כמו גם לקבוע סנקציות משמעותיות אשר ירתיעו מעסיקים מלגלג את ה"חוסרים" על עובדיהם.**
  - במינהל הסדרה ואכיפה, שאמון על אכיפת חקיקת המגן בישראל, ישנם 95 תקנים למפקחי עבודה בפריסה ארצית, המאוישים בחלקם בלבד. מדובר בשיעור של מפקח על כל 44 אלף עובדים – שיעור נמוך פי 4 מהשיעור המומלץ על ידי ה-OECD וארגון העבודה הבינלאומי של מפקח על כל 11 אלף עובדים¹. לכן, **על משרד העבודה להגדיל את תקן המפקחים** במינהל כך שיעמוד בתקן של ה-OECD, כדי להבטיח שיש בידי משרד העבודה את כוח האדם הדרוש לחקירת תלונות ולפעולות אכיפה יזומות לאיתור הפרות פוטנציאליות ובעיקר עבור עובדים מוחלשים.
  - לוודא שניתן מענה מספק לעובדים אשר מעוניינים להלין על הפרת זכויותיהם, ולתת כתובת אמיתית למיצוי זכויותיהם והטלת סנקציה על מעסיקים. בכלל זאת, **לדאוג לטפסי פנייה בשפות שונות** כמו אנגלית, רוסית או ערבית.

¹ <https://www.themarker.com/career/1.2963045>

7. אנו קוראות למשרד העבודה לאמץ את דו"ח מבקר המדינה² משנת 2015, כדי לבצע אכיפה יזומה, במיוחד בעיסוקים ובענפים בהם ישנו ריכוז גבוה של עובדים ועובדות פגיעים. בכלל זאת, על המינהל לקדם **איסוף מידע דרך פניות** המוגשות לגופים שונים, בהם רשויות מקומיות, ההסתדרות, ארגוני מגזר שלישי ואחרים; **הגדרת קריטריונים לאיסוף נתונים הרלוונטיים לעובדים** (כגון ענף או משלח יד); **עריכת סקרים** בסיוע הלמ"ס, כדי לקבל תמונה כוללת של מצב זכויות העובדים בישראל; לעשות **שימוש בנתונים מנהליים** בכדי למקד אכיפה סביב ענפים/אזורים/סוג מעסיקים, ולזהות הפרות פוטנציאליות (הביטוח הלאומי, רשות ההון, מס הכנסה)³.

בברכה,

עו"ד תמר ניב ישראל,
מנהלת מחלקת ישראלים

עו"ד דיאנה בארון,
מנהלת מדינית ציבורית ומחקר

העתקים:

מנהלת הועדה

חברי וחברות הועדה

² [https://www.mevaker.gov.il/\(X\(1\)S\(le2mz212run0yek3q0hs5skp\)\)/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/297-25.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1](https://www.mevaker.gov.il/(X(1)S(le2mz212run0yek3q0hs5skp))/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/297-25.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1)

³ "מי שומר על העובדים והעובדות?" נובמבר 2021, קו לעובד.